

نحوه‌ی خواندن از ابتدای همزه‌ی وصل

📖 اهداف درس

انتظار می‌رود در پایان این درس دانش‌پژوهان عزیز بتوانند:

۱. چگونگی تعیین حرکت همزه‌ی وصل هنگام قرائت از ابتدای آن را توضیح دهند؛
۲. دانش به دست آمده را در قرائت قرآن به کار بسته و آیات دارای این موارد را با مهارت کافی، صحیح و روان تلاوت نمایند.

حال که گام‌های مهمی در جهت کسب مهارت روان خوانی قرآن برداشتید، لازم است برای تکمیل این مهارت با چند قاعده‌ی مهم دیگر آشنا شوید. در این درس نحوه‌ی قرائت از ابتدای همزه‌ی وصل را تبیین می‌نماییم و با ارائه‌ی تمرین‌های عملی هدفمند، شما را در کسب مهارت در قرائت کلماتی که با همزه‌ی وصل آغاز می‌شوند یاری می‌دهیم.

چگونگی خواندن از ابتدای همزه ی وصل

در درس های پیشین دانستیم که همزه ی وصل در میان دو کلمه خوانده نمی شود و فقط علامت وصل کلمه ی اول و دوم است؛ مانند:

أَهْلُ الْمَدِينَةِ

اما اگر از ابتدای همزه ی وصل تلاوت آغاز شود، همزه ی وصل خوانا شده و حرکت می پذیرد؛ چرا که حرف بعد از آن همواره ساکن یا مشدّد بوده و خواندن کلمه در این حالت دشوار است؛ با این وجود در بیشتر رسم الخط ها حرکت همزه ی وصل مشخص نشده و لازم است قاری قرآن خودش حرکت آن را تشخیص دهد. همزه ی وصل در ابتدای هر سه نوع کلمه (حرف، اسم، فعل) قرار می گیرد.

۱. حرف (أ)

تنها حرفی که در قرآن کریم ابتدای آن همزه ی وصل آمده است، لام تعریف است؛ در صورت خواندن از ابتدای کلماتی که (أ) در ابتدای آن قرار گرفته است، همزه ی وصل با حرکت فتحه خوانده می شود؛ مانند:

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ   که خوانده می شود   أَلْحَمْدُ لِلَّهِ

أَلَّذِي   أَلْيَوْمَ   أَلْيَوْمَ   أَلَّذِينَ   أَللَّهُ   أَلْحُرُّ   أَلرَّحْمَنُ

۵۶

۲. اسم

همزه ی وصلی که بر سراسم قرار گرفته در صورت قرائت از ابتدا، با حرکت کسره خوانده می شود؛ مانند:

أَبْنُ مَرْيَمَ   که خوانده می شود   ابْنُ مَرْيَمَ

أَسْمَ أَسْمُهُ، ابْنِ ابْنَتَ امْرَأَ امْرَأَتَ
اثنینِ اثنَتینِ اثنانِ ذَوَاعَدِلٍ مِنْکُمْ اَسْتِکْبَارًا

۳. فعل

حرکت همزه ی وصلی که بر سر فعل قرار گرفته، با توجه به اولین حرف متحرک بعد از همزه ی وصل تعیین می شود؛ بدین صورت که اگر اولین حرف متحرک ضمه داشت، همزه ی وصل نیز با حرکت ضمه خوانده می شود و اگر فتحه یا کسره داشت، همزه ی وصل فقط با حرکت کسره خوانده می شود؛ مانند:

أَنْظُرُونَا   که خوانده می شود   أَنْظُرُونَا

أَذْهَبَ   که خوانده می شود   أَذْهَبَ

أَرْجِعُوا   که خوانده می شود   أَرْجِعُوا

دانستنی های مهم

۱. دانستیم که برای تعیین حرکت همزه ی وصل در فعل ها به اولین حرف متحرک مراجعه می کنیم؛ ولی باید توجه کرد که این حرکت، اصلی باشد؛ از همین رو در کلماتی که در اثر قواعد صرفی، حرکت اولین حرف متحرک، تغییر یافته با توجه به اصل کلمه، حرکت همزه ی وصل را مشخص می کنیم؛ در کلمات:

أَمْشُوا، أَمْضُوا، أَتُوا، أَقْضُوا، أَبْنُوا

همزه ی وصل با حرکت کسره خوانده می شود؛ چون این کلمات در اصل به شکل زیر بوده اند:

أَمْشِيُوا، أَمْضِيُوا، أَتْتِيُوا، أَقْضِيُوا، ابْنِيُوا

۲. همزه ی ساکن بعد از همزی وصل در کلمات:

أَنْتَ، أَنْتِيَا، أَنْتِنَا، أَنْتُوا، أَنْتُونِي، أَنْذَن

در صورت قرائت از ابتدای کلمه با «یاء مدی» به صورت زیر خوانده می شوند:

إِنِّي، إِيْتِيَا، إِيْتِنَا، إِيْتُوا، إِيْتُونِي، إِيْذَن

مهارت افزایی (۱):

کلمات زیر را با دقت قرائت نمایید.

اتَّقُوا اللَّهَ ارْجِعِي اقْرَأْ اَنْطَلِقُوا اَصْلَوْهَا اقْتَرَبِ
اعْبُدُوا اللَّهَ ادْعُ انْظُرُونَا اذْكُرُوا اسْجُدُوا ادْعُونِي

مهارت افزایی (۲):

عبارت های زیر را ابتدا کلمه به کلمه و سپس به شیوه ی تدویر (ترتیل) قرائت نمایید.

۱. اللَّهُ الصَّامِدُ

۲. الَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّنَكَ فَعَدَلَكَ

۳. الْيَوْمَ اكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ

لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا

٤. أَسْتَكْبَارًا فِي الْأَرْضِ وَمَكْرُ السِّيِّئِ وَلَا يَحِيقُ الْمَكْرُ السَّيِّئُ إِلَّا بِأَهْلِهِ.

٥. أَسْمُهُ الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ وَجِيهًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ

٦. أَعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُمْ زِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ

٧. أَدْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ
٨. أَدْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ

٩. أَرْجِعْنِي إِلَى رَبِّكَ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً

١٠. أَقْرَأْ بِأَسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ

١١. أَعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُمْ زِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ

١٢. أَدْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ

مهارت افزایی (۳):

سوره ی «طور» را با بهره از تلاوت قاریان برتر استماع نموده و تلاش کنید آیات را صحیح و روان تلاوت فرمایید.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

- وَالطُّورِ ① وَكُتِبَ مَسْطُورٍ ② فِي رَقٍّ مَّنْشُورٍ ③
وَالْبَيْتِ الْمَعْمُورِ ④ وَالسَّقْفِ الْمَرْفُوعِ ⑤ وَالْبَحْرِ
الْمَسْجُورِ ⑥ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَوَاقِعٌ ⑦ مَا لَهُ مِنْ دَافِعٍ
⑧ يَوْمَ تَمُورُ السَّمَاءُ مَوْرًا ⑨ وَتَسِيرُ الْجِبَالُ سَيْرًا
⑩ فَوَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ⑪ الَّذِينَ هُمْ فِي خَوْضٍ
يَلْعَبُونَ ⑫ يَوْمَ يُدْعَوْنَ إِلَى نَارٍ جَهَنَّمَ دَعَا ⑬
هَذِهِ النَّارُ الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ ⑭ أَفَسِحْرُ هَذَا
أَمْ أَنْتُمْ لَا بُصُرَوتَ ⑮ أَصْلَوْهَا فَاصْبِرُوا أَوْ لَا تَصْبِرُوا
سَوَاءٌ عَلَيْكُمْ إِنَّمَا تُحْزَنُونَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ⑯ إِنَّ الْمُتَّقِينَ
فِي جَنَّاتٍ وَنَعِيمٍ ⑰ فَكِهِينَ بِمَا ءَانَتْهُمْ رَبُّهُمْ وَوَقَّعَهُمُ

رَبُّهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿١٨﴾ كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا كُنْتُمْ
 تَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾ مُتَكِبِينَ عَلَى سُرُرٍ مَّصْفُوفَةٍ وَزَوَّجْنَاهُمْ
 بِحُورٍ عِينٍ ﴿٢٠﴾ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِإِيمَانٍ
 أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَا أَلَتْنَاهُمْ مِّنْ عَمَلِهِمْ مِّنْ شَيْءٍ كُلُّ امْرِئٍ
 بِمَا كَسَبَ رَهِينٌ ﴿٢١﴾ وَأَمَدَدْنَاهُمْ بِفِكَهَةٍ وَلَحْمٍ مِّمَّا يَشْتَهُونَ
 ﴿٢٢﴾ يَنْزِعُونَ فِيهَا كَأْسًا لَا لَغْوٌ فِيهَا وَلَا تَأْتِيهِمْ ﴿٢٣﴾ وَيَطُوفُ
 عَلَيْهِمْ غِلْمَانٌ لَهُمْ كَأَنَّهُمْ لُؤْلُؤٌ مَّكَوْنٌ ﴿٢٤﴾ وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ
 عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٢٥﴾ قَالُوا إِنَّا كُنَّا قَبْلُ فِي أَهْلِنَا مُشْفِقِينَ
 ﴿٢٦﴾ فَمَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا وَوَقَّنَا عَذَابَ السَّعِيرِ ﴿٢٧﴾ إِنَّا
 كُنَّا مِنْ قَبْلُ نَدْعُوهُ إِنَّهُ هُوَ الْبَرُّ الرَّحِيمُ ﴿٢٨﴾
 فَذَكِّرْ فَمَا أَنْتَ بِنِعْمَتِ رَبِّكَ بِكَاهِنٍ وَلَا مَجْنُونٍ ﴿٢٩﴾
 أَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ نَّتَرَبَّصُ بِهِ رَيْبَ الْمَنُونِ ﴿٣٠﴾ قُلْ تَرَبَّصُوا
 فَإِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُتَرَبِّصِينَ ﴿٣١﴾ أَمْ تَأْمُرُهُمْ أَحْلَامُهُمْ بِهَذَا

أَمْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُونَ ﴿٣٢﴾ أَمْ يَقُولُونَ نَقُولُهُ بَلْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٣﴾
 فَلْيَأْتُوا بِحَدِيثٍ مِّثْلِهِ إِنْ كَانُوا صَادِقِينَ ﴿٣٤﴾ أَمْ خَلِقُوا
 مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمْ الْخَالِقُونَ ﴿٣٥﴾ أَمْ خَلَقُوا السَّمَوَاتِ
 وَالْأَرْضَ بَلْ لَا يُوقِنُونَ ﴿٣٦﴾ أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ
 أَمْ هُمْ الْمَصِيطِرُونَ ﴿٣٧﴾ أَمْ لَهُمْ سُلَّمٌ يَسْتَمِعُونَ فِيهِ فَلْيَأْتِ
 مُسْتَمِعُهُمْ بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿٣٨﴾ أَمْ لَهُ الْبَنَاتُ وَلَكُمْ الْبَنُونَ
 ﴿٣٩﴾ أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَّغْرَمٍ مُثْقَلُونَ ﴿٤٠﴾ أَمْ عِنْدَهُمُ
 الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُبُونَ ﴿٤١﴾ أَمْ يُرِيدُونَ كَيْدًا فَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمْ
 الْمَكِيدُونَ ﴿٤٢﴾ أَمْ لَهُمْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ
 ﴿٤٣﴾ وَإِنْ يَرَوْا كِسْفًا مِنَ السَّمَاءِ سَاقِطًا يَقُولُوا سَحَابٌ مَرْكُومٌ
 ﴿٤٤﴾ فَذَرَهُمْ حَتَّى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي فِيهِ يُصْعَقُونَ ﴿٤٥﴾
 يَوْمَ لَا يُغْنِي عَنْهُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٤٦﴾ وَإِنَّ
 لِلَّذِينَ ظَلَمُوا عَذَابًا دُونَ ذَلِكَ وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٧﴾

وَأَصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ حِينَ تَقُومُ

﴿٤٨﴾ وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَإِدْبَرَ النُّجُومِ ﴿٤٩﴾

بیشتر بدانیم

۱. همزه ی ساکن بعد از همزه ی وصل در کلمه ی « **أَوْتُمِنَ** » در صورت قرائت از ابتدای کلمه با «واو مدی» و به صورت « **أُوتُمِنَ** » خوانده می شود.
۲. در برخی رسم الخط های قرآن کریم، حرکت همزه ی وصل را در مواردی که ابتدای آیه و یا پس از علامت وقف قرار گرفته باشد با حرکت کوچک مشخص می نمایند.
۳. نحوه ی علامت گذاری همزه ی وصل در رسم الخط های مختلف قرآن را در جدول زیر ملاحظه فرمایید.

رسم الخط مصری	رسم الخط ایرانی	رسم الخط کم علامت	رسم الخط هندی	رسم الخط ترکی
أَدْخُلُوهَا	أَدْخُلُوهَا	أَدْخُلُوهَا	اَدْخُلُوْهَا	اَدْخُلُوْهَا
اَنْ اَمْشُوا	اَنْ اَمْشُوا	اَنْ اَمْشُوا	اَنْ اَمْشُوا	اَنْ اَمْشُوا
فَاَخْشَوْهُمْ	فَاَخْشَوْهُمْ	فَاَخْشَوْهُمْ	فَاَخْشَوْهُمْ	فَاَخْشَوْهُمْ

پرسش‌ها و تمرین‌ها

۱. نحوه‌ی قرائت همزه‌ی وصل در صورت خواندن از ابتدا را با ذکر مثال بیان کنید.
۲. در مثال‌های زیر، نوع کلمه و حرکت همزه‌ی وصل را مشخص نمایید.

أَسْتَكْبَرًا   أَمْشُوا   آيْتُونِي   أَلَنْ

أَعْدِلُوا   أَبْتُلِي   أَضْطَرَّ   أَدْرَكَ

۳. حرکت همزه‌ی وصل در کلماتی مانند «أَمْضُوا» که حرکت حرف متحرک بعد از همزه‌ی وصل در اثر قواعد صرفی تغییر کرده است، چگونه تعیین می‌شود؟
۴. موارد ابتدا به همزه‌ی وصل در سوره‌ی «طور» را بررسی نموده و قرائت صحیح آن را بیان نمایید.
۵. تمرین‌های مهارتی درس را برای یکی از دوستان خود قرائت نموده و به نقد تلاوت یکدیگر بپردازید.